

«نشریه علمی آموزش و ارزشیابی»
سال دوازدهم - شماره ۴۵ - بهار ۱۳۹۸
ص. ۵۰ - ۳۱

بررسی تأثیر تدریس به روش مونته سوری بر خودانگاره و انگیزش در دانش‌آموزان پسر پایه اول ابتدایی شهر تبریز^۱

پیمان یارمحمدزاده^۲

کبری فخمی حسین‌زاد^۳

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۵/۰۹/۱۳

تاریخ پذیرش نهایی مقاله: ۱۳۹۶/۰۶/۲۱

چکیده

هدف اصلی این پژوهش بررسی تأثیر تدریس به روش مونته‌سوری بر خودانگاره و انگیزش در دانش‌آموزان پسر پایه اول ابتدایی شهر تبریز می‌باشد. روش تحقیق نیمه آزمایشی از نوع طرح پیش‌آزمون - پس‌آزمون با گروه کنترل است. جامعه آماری پژوهش را کلیه دانش‌آموزان پسر پایه اول ابتدایی شهر تبریز از ۶۶۵ مدرسه در سال تحصیلی ۱۳۹۴-۱۳۹۵ تشکیل می‌دهد. نمونه این پژوهش شامل ۴۰ نفر دانش‌آموز پسر پایه اول ابتدایی (۲۰ نفر گروه آزمایش و ۲۰ نفر گروه کنترل) می‌باشد که با روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. برای گردآوری داده‌ها از پرسشنامه خودانگاره و انگیزش لیو، ونگ و پارکینس که برای ارزیابی خودانگاره و انگیزش برای گروه سنی پیش دبستان و دبستان به صورت خود گزارش‌دهی طراحی شده است استفاده شد. جلسات تدریس به روش مونته‌سوری (به تعداد ۴۰ جلسه) بر روی گروه آزمایش اجرا گردید و گروه کنترل در معرض آموزش رایج و سنتی قرار گرفتند. پس از برگزاری جلسات تدریس به روش مونته‌سوری و تحلیل داده‌ها با روش تحلیل کوواریانس، نتایج نشان داد که تدریس به روش مونته‌سوری بر خودانگاره و انگیزش دانش‌آموزان پسر پایه اول ابتدایی مؤثر بوده است و این روش توانسته است باعث تقویت خودانگاره و افزایش انگیزش در دانش‌آموزان پسر شود.

واژگان کلیدی: تدریس به روش مونته‌سوری، خودانگاره، انگیزش

۱- این مقاله مستخرج از پایان‌نامه کارشناسی ارشد می‌باشد.

۲- دانشیار گروه علوم تربیتی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران. Dr.Peyman.ymz@azaruniv.edu.com

۳- دانش‌آموخته کارشناسی‌ارشد رشته برنامه‌ریزی درسی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران. k.fakhimi@yahoo.com

The Effect of Montessori Teaching Method on Self-Concept and Motivation in Elementary First- Grade Students of Tabriz

Peyman Yar Mohammadzadeh
Kobra Fakhimi Hosseinzadeh

Data of receipt: 2016.12.03
Data of acceptance: 2017.09.12

Abstract

The aim of this study was to determine the effect of teaching Montessori Method on self-concept and motivation of elementary first-grade students in Tabriz. Information was collected on the basis of semi-experimental pretest-posttest research with control group. The population consists of all elementary first grade male students of Tabriz which were 665 schools in 2015-2016 school years. The sample includes 40 primary school pupils (20 in the experimental group and students 20 in the control group) who were selected by multistage cluster random sampling. To collect data, self-motivation Liu, Wang and Parkyn's questionnaire was used to assess self-concept and motivation for preschool and elementary school age groups. The Montessori method teaching sessions (40 sessions) were conducted on the experimental group and the control group was exposed to traditional and traditional education. After holding Montessori classes sessions and analyzing data with Covariance method, results showed that teaching Montessori Method has been effective on self-concept and motivation of elementary school students. And this method has been able to boost self-image and increase motivation in male students.

Keywords: Montessori teaching method, self-concept, Motivation

مقدمه

آموزش و پرورش در دوران دبستان از اهمیت زیادی برخوردار است. زیرا در این دوران شخصیت کودک شکل می‌گیرد و این شکل‌گیری و رمز موفقیت آن در دست کسی است که با کودک این راه را می‌پیماید و آن کسی نیست جز معلم کودک. شرایط روحی خاص دانش‌آموزان در این دوره و استعدادها و توانایی‌های خاص آنان ایجاب می‌کند که برنامه‌ریزی گسترده‌ای برای رشد استعدادها، بالا بردن توانایی‌ها و شکل‌گیری شخصیت آنان انجام گیرد.

متأسفانه در مدارس ما مسئله‌ی پراهمیت یادگیری/یاددهی با آموزش دادن اشتباه گرفته شده است و تصور ما این شده است که وظیفه معلم در مدرسه فقط آموزش دادن هست، صرف نظر از اینکه آموزش گیرنده چه کسی است؟ چه خواسته‌ها و نیازهایی دارد؟ رابطه‌ی ذهنی و احساسی او با خود، اطرافیان و طبیعت چگونه است و... در حالیکه باید بدانیم آموزش بایستی بتواند به این پرسش پاسخ دهد که انسان چگونه می‌تواند خود را کشف کند؟ اگر مدرسه بتواند به وسیله‌ای تبدیل شود تا کمک کند کودکان ما خود را پیدا کنند و بفهمند که هستند؟ چه هستند؟ چه توان‌ها و استعدادهای آشکار و پنهانی در آن‌ها هست؟ چه مسئولیت‌ها و در آینده چه نیازهایی دارند؟ و چگونه می‌توانند به آن‌ها دست یابند؟ وظیفه خود را تا حدی انجام داده است (مهدوی، ۱۳۸۴، الف). همچنین یکی از مشکلاتی که معلم‌ها ما در امر آموزش با آن مواجه می‌شوند وجود دانش‌آموزانی است که دارای مفهوم خود (خودانگاره) سطح پایینی هستند. این مفهوم خود ضعیف از شکست‌های پیاپی آنان در یادگیری ناشی می‌شود. این دانش‌آموزان بین موفقیت‌ها و اعمال خود رابطه نزدیکی نمی‌بینند و شکست خود را به فقدان توانایی نسبت می‌دهند (سیف، ۱۳۹۲). شکست‌های پیاپی دانش‌آموزان باعث ایجاد باوری کاذب و محدود کننده در آنان می‌شود و تداوم و تعمیم این شکست‌ها باعث ثبت خودانگاره‌ی منفی و بازدارنده و ممانعت در برابر ابراز توانایی‌ها و تحکیم احساس ضعف بیشتر در مراحل بعدی شده و بتدریج جزو شخصیت‌شان می‌گردد (هاشمی، ۱۳۷۴). مشکل دیگر مدارس امروز ما تلاش برای برقراری ارتباط با دانش‌آموزانی است که علاقه‌ی خود را به یادگیری از دست داده‌اند و متأسفانه تعداد این دانش‌آموزان رو به افزایش بوده و معلم‌ها نیازمند به دست آوردن اطلاعات لازم جهت ترغیب دانش‌آموزان به کسب نگرش و دیدگاه‌های مثبت در مورد خود و یادگیری می‌باشند.

برای ایجاد انگیزش در یادگیرندگان نسبت به یادگیری بهترین راه این است که شرایط یادگیری و سطح کیفیت روش‌های آموزشی بهبود یابد تا از این طریق یادگیرندگان در یادگیری موفقیت بیشتری را کسب نمایند و این کسب موفقیت علاقه و انگیزش آن‌ها را برای یادگیری مطالب تازه افزایش دهد (سیف، ۱۳۹۲). به گفته مونته‌سوری برای کمک به پیشرفت کودکان بایستی محیطی سازگار و موافق با کودک برایش ایجاد کنیم تا کودک با فعالیت در چنین محیطی بتواند شخصیت خود را شکل بدهد. این محیط که مأمور و مأوی آسایش روانی کودک است باید به نحوی باشد که رشد همه جانبه کودک را

تأمین کند(مونتسه‌سوری^۱، ۱۳۹۱). زمانیکه کودکان در چنین محیطی قرار می‌گیرند و به طور عملی درگیر انجام کار و فعالیت می‌شوند، بهترین بازدهی را در یادگیری داشته و تجربه‌های موفق یادگیری در آن‌ها افزایش می‌یابد(مهدوی، ۱۳۸۴، ب). این در حالیست که در مدارس ما چنین محیط‌های غنی و آماده که کودکان بتوانند در آن خود را درگیر انجام فعالیت و یادگیری کنند فراهم نیست.

محقق دانشگاه ویسکانسین مدیسون^۲ و دانشگاه ویرجینیا در شارلوت ویل^۳ نشان دادند کودکانی که با استفاده از روش مونتسه‌سوری آموزش می‌بینند هنگام روبرویی با مسائل و مطالب جدید قادر به کنترل خود و توجه بیشتری هستند. آنان در ضمن انجام بازی‌های اجتماعی و نیز حل مسأله، مهارت‌های بیشتری از خود نشان می‌دهند(نقل از صمدی، ۱۳۸۷). همچنین این دانش‌آموزان، فهم و درک بیشتری از کارهای گروهی، اعتماد به نفس و قدرت تصمیم‌گیری را دارا هستند. مسئولیت‌پذیری بیشتری داشته و به افرادی مهم و مؤثر با قدرت رهبری بی‌نظیر، اعتماد به نفس و موفقیت بالا تبدیل می‌شوند(مهدوی، ۱۳۸۴، الف). در روش مونتسه‌سوری تدریس بر پنج اصل اساسی بنا نهاده شده است:

- احترام به کودکان: کودکان نیاز دارند در انتخاب فعالیت‌هایی که انجام خواهند داد آزاد باشند.
- اندیشه جاذب: کودکان با زندگی کردن و عمل کردن یاد می‌گیرند.
- خود تعلیمی: در یک محیط کاملاً آماده کودکان خود را تعلیم می‌دهند.
- دوره‌های حساس: کودکان دوره‌های بهینه برای یادگیری چیزهای بخصوصی دارند. معلمان باید این دوره‌ها را مشاهده کرده و بشناسند.
- محیط‌های آماده: کودکان در یک محیط آماده بهتر یاد می‌گیرند. در این صورت آنها متکی بر کمک‌های بزرگسالان نیستند(دیور و فالکونر، ۱۳۸۸).

در این روش برای آموزش مفاهیم مختلف از ابزارها و وسایلی استفاده می‌شود که براساس پنج موضوع سازمان دهی شده‌اند(مهارت‌های زندگی، مهارت‌های حسی، مهارت‌های محاسبه کردن، فرهنگ و زبان). وسایل مونتسه‌سوری به گونه‌ای با دقت رده‌بندی شده‌اند که هر فعالیت روند منطقی و منظمی را دنبال کند. راه‌بندی و ترتیب موجود در بعضی از وسایل به کودکان سازماندهی افکار خود را می‌دهد و به آموزش مهارت حل مسائل به روشی واضح و روشن از طریق حواس می‌پردازد(مهدوی، ۱۳۸۴، ب). اساس کار مونتسه‌سوری در کلاس درس این است که به انتخاب شخصی در تحقیق و کار احترام گذاشته شود و بیشتر بر درس‌های گروهی بوسیله‌ی راهنمایی یک بزرگسال تأکید می‌شود(کان سپترز^۴، ۲۰۱۳، نقل از ابوطالبی شکور و همکاران، ۱۳۹۳). هدف اصلی مونتسه‌سوری کمک به ذهن آزاد کودک است، تا بدون

1- Montessori

2- The University of Wisconsin – Madison

3- The University of Virginia in Charlottesville

4- Global concept

مانع یاد بگیرد. روش مونته‌سوری از لحاظ خود تعلیمی و اصلاح خود موفق است. کودکان با کار کردن و تجربه کردن یاد می‌گیرند. محیط مخصوص برای کودکان آماده می‌شود تا آنها در میان هم، با آزادی کامل، بدون مانع هر چیزی را اندازه بگیرند، بدون خطر لمس کنند و استفاده کنند (شارما، ۲۰۰۴). آموزش در این روش خودانگیخته است. در این کلاس‌ها مربی در مقایسه با کلاس‌های معمولی و روش‌های دیگر، نقش کمتری در فعالیت‌ها بر عهده خواهد داشت. نقش اساسی وی مشاهده‌گری است که به کودکان اجازه می‌دهد با استفاده از ابزار و وسایل موجود یاد بگیرند و تنها در زمان مورد نیاز و در صورت درخواست کودک به وی کمک کند. چنین چهارچوب آموزشی باعث ایجاد روحیه خودانضباطی، اعتماد، شایستگی و کسب مهارت‌های مربوط به حل مسئله در کودکان خواهد شد (گتمان^۲، نقل از صمدی، ۱۳۸۷). در کلاس‌های مونته‌سوری فعالیت‌های مختلفی حول بازی‌های مربوط به یادگیری گردآوری و بر اساس ضریب دشواری مرتب شده‌اند. بازی‌ها با استفاده از کارت، ابزار و وسایل چوبی، فلزی و پارچه‌ای که برای آموزش مفاهیم مختلفی چون اندازه، شکل، رنگ، وزن، شمارش و... تهیه شده‌اند، انجام می‌شوند. طراحی این ابزار و وسایل به گونه‌ای است که بطور خودکار به کودک بازخورد ارائه دهند و آنان از این طریق بتوانند خطاهای خود را اصلاح کنند. اطاعت از قوانین کلاس یکی از اصول اساسی روش مونته‌سوری است. برخی از قوانین که کودکان بایستی رعایت کنند بدین صورت است:

- آن‌ها فقط اجازه دارند در محوطه کلاس قدم بزنند.
  - برای انجام کارهای مختلف در کلاس باید منتظر بمانند تا نوبت‌شان برسد.
  - هرگز نباید با هم کتک کاری کنند.
  - همیشه تن صدایشان معمولی باشد. یعنی صدایشان را بالا نبرند. اگر با یکی از کودکان در طرف دیگر کلاس کار داشته باشند، به جای بلند کردن صدا باید پیش او رفته و بعد با او صحبت کنند.
  - اگر معلم کلاس با یکی از کودکان در حال صحبت کردن باشد، نباید حرف او را قطع کنند.
  - باید به تمام قوانین کلاس و همه افراد حاضر در آن احترام بگذارند.
- بسیار مهم است که معلم، نمونه رفتاری را که از کودکان توقع دارد در کلاس نشان دهد. او باید رفتارهای مثبت را نشان دهد و در صورتی که کودکان کارشان را درست انجام ندهند، زمان مناسب و شیوه صحیح برای گوش زد کردن و توصیه به کودکان را تعیین کند. معلم‌ها برای آموزش چگونگی استفاده صحیح از وسایل و ابزار از طریق الگودهی به کودکان آموزش می‌دهند. این الگوها بصری و عملی هستند و توضیحات کلامی در حد ضرورت و به اندازه‌ی بسیار کم مورد استفاده قرار گرفته می‌شود (صمدی، ۱۳۸۷). ماریا مونته‌سوری معتقد بود که: ساختارهای شخصیت کودک در سنین پایین

شکل می‌گیرد و این ساختار بدون شک بر رفتار، نگرشها، ارتباط او با خود و دیگران، بر سرنوشت تحصیلی و زندگی بزرگسالی او تأثیر عمده‌ای خواهد داشت (کرتیس، ۱۳۸۰). در روش مونته‌سوری مربی حافظ و نگهبان^۱ محیط آموزشی است در حالیکه کودک مشغول انجام فعالیت ارائه شده است، مربی فعالیت‌های او را مشاهده و در صورت نیاز به صورت غیر مستقیم در فعالیت مداخله می‌کند (بریتون^۲، ۱۹۹۲، نقل از صمدی، ۱۳۸۷). وی عقیده دارد که اتمام موفقیت‌آمیز هر مرحله و کسب توانمندی‌های هر مرحله، در صورت طی موفقیت‌آمیز هر مرحله پیش از خود ممکن است و بر پایه آن شکل می‌گیرد. عدم موفقیت در هر بخش از هر یک از مراحل بر مرحله بعدی و کسب توانمندی و ضروریات آن مرحله نیز تأثیر منفی می‌گذارد (صمدی، ۱۳۸۷). ویژگی‌های کلی برنامه آموزشی مونته‌سوری در جدول شماره ۱ آمده است.

جدول شماره ۱: ویژگی‌های کلی برنامه آموزشی مونته‌سوری (صمدی، ۱۳۸۷)

Table 1:

General features of the Montessori curriculum (Samadi, 2008)

توضیح Explanation	ویژگی Property
برنامه براساس آمادگی فردی است نه براساس متوسط سن تقویمی کودکان یک کلاس. The program is based on individual preparation, not based on the average age of the children of a class.	برنامه عملی و ساده است. The program is practical and simple.
کلاس شامل همه گروه‌های سنی است و تجربه حضور در اجتماع واقعی را فراهم می‌کند. The class includes all age groups and provides experience in the real community.	تلفیق گروه‌های سنی متفاوت در یک کلاس Combining different age groups in a class
والدین مکمل برنامه آموزشی هستند و در برنامه‌های مختلف نقش دارند. Parents are complementary to a curriculum and are involved in various programs.	سهیم بودن والدین، مربیان و متخصصان در آموزش کودکان The involvement of parents, educators and specialists in teaching children
نیازهای فردی کودک در گروه فراموش نمی‌شود و هر کودک با سرعت خاص خود برنامه را طی می‌کند. The individual needs of the child are not forgotten in the group, and each child attains a specific speeds of her owns.	در نظر گیری هویت خاص هر یک از کودکان در کلاس Considering the specific identity of each child in the classroom
با استفاده از مواد آموزشی مختلف و ابزارهای مشخص عینی مفاهیم مختلف انتزاعی آموزش داده می‌شوند. Different learning materials and are used to taught to learn tools objective specific different abstract concepts.	آموزش مفاهیم انتزاعی با استفاده از روش‌های عینی و ملموس Teaching abstract concepts by using objective and tangible methods
مواد مختلف، هر یک به منظور تربیت حوزه خاصی از رشد کودک فراهم شده‌اند و بر رشد آن بعد خاص تأکید دارند. Different materials are provided for which each one is appropriate the development of a particular area of child development and emphasize the growth of that particular dimension.	مواد آموزشی متناسب با رشد Educational materials tailored to the age

1- Keeper

2- Britton

<p>مواد مورد استفاده اغلب اشیای واقعی هستند و کمتر از وسایل غیر واقعی استفاده می‌شود.</p>	<p>کاربردی بودن آموزش The applicability of education</p>
<p>The materials are used often real objects and less non-realistic devices. با تأکید بر مهارت های خود یاری خصوصاً در ارتباط با کودکان مبتلا به نیازهای ویژه، استقلال و کفایت کودکان تقویت می‌شود. استقلال کودکان از طریق تقویت توان تصمیم گیری آنان برای انتخاب فعالیت مورد نظر خود کودک.</p>	<p>تأکید بر کفایت و استقلال کودک Emphasis on the adequacy and independence of a child</p>
<p>Emphasizing self-help skills, especially in relation to children with special needs, strengthens the independence and adequacy of the children. Independence of children reinforced by strengthening their decision-making power to choose their child's activities.</p>	
<p>مواد آموزشی مورد استفاده در این روش اغلب براساس تقویت الگوهای کاری در کودکان تهیه شده است.</p>	<p>تقویت عادت‌های عمومی مربوط به کار کودکان</p>
<p>The training materials used in this method are often based on the development of work patterns in children.</p>	<p>Strengthening the general child labor habits</p>
<p>اهمیت اجرای نمایش علاوه بر بازنمایی نقش های بزرگسالی و تجربه حالات و احساسات مربوط به آن در مورد آموزش کودکان دارای نیازهای ویژه می‌تواند به عنوان گام‌های رفتاری عینی در زنجیره آموزش در نظر گرفته شود.</p>	<p>ارزش نمایش‌های کودکان The value of children's shows</p>
<p>The importance of performing the show in addition to representing the role of adulthood and the experience of its states and emotions related to the education of children with special needs can also be considered as objective behavioral steps in the education chain.</p>	
<p>تکرار تمرینات مربوط به تجارب مختلف آموزشی از هر کودک به کودک دیگر متفاوت است. بنابراین هر یک از کودکان می‌توانند تا زمان تسلط بر آن مهارت، فعالیت و تجربه مورد نظر خود را تکرار کنند.</p>	<p>تأکید بر ارزش تکرار در برنامه‌های آموزشی Emphasizing on the value of repetition in educational programs</p>
<p>Repeating exercises for different educational experiences varies from child to child. Therefore, each child can repeat their skills, experiences and experiences until they learn about it.</p>	
<p>اکثر ابزارها به گونه‌ای طراحی شده‌اند که به کودک کمک می‌کند تا بر اشتباهات خود کنترل یافته و آن‌ها را بدون کمک مربی اصلاح کنند.</p>	<p>در نظر گرفتن توانایی کنترل درونی در ابزارهای ابداعی</p>
<p>Most tools are designed to help the child control his mistakes and modify them without the help of the instructor.</p>	<p>Taking into account the inherent internal control of innovative tools</p>
<p>کودکان درمورد نوع عملکردشان با استفاده از تحریک حس درونی برانگیخته می‌شوند و نتایج منفی بی‌نظمی، جنجال و اغتشاش و نبودن انضباط را درک می‌کنند. Children are motivated by their sense of intrinsic stimulation of their function, and the negative consequences of irregularities, controversy, disorder and lack of discipline can be understood.</p>	<p>خودانضباطی یا آموزش انضباط درونی Self-discipline or internal discipline education</p>

نتایج مطالعات تعدادی از پژوهشگران، تأثیر روش آموزشی مونته‌سوری را بر اعتماد به نفس، مهارت‌های اجتماعی، رفتارهای خشونت‌آمیز، خودکارآمدی، پیشرفت تحصیلی، مهارت حل مسئله و تفکر خلاق تأیید کرده‌اند (باتیا، داویس و شماس - برانت (۲۰۱۵)، لیلارد^۲ (۲۰۱۲)، کیلی و آری^۳ (۲۰۱۱)، اروین^۴ و

1- Bhatia & Davis & Shamas-Brandt
2- Lillard
3- Kayili & Ari
4- Ervin

همکاران (۲۰۱۰)، انگورن و ترکان^۱ (۲۰۰۹)، هریس^۲ (۲۰۰۸)، کاستلانوس^۳ (۲۰۰۳)، منر^۴ (۲۰۰۰)، یوسن^۵ و همکاران (۱۹۸۰)، یونیک و روتر^۶ (۱۹۷۳)) مطالعات زیادی در داخل کشور با موضوع تأثیر شیوه‌های تدریس مختلف بر خودانگاره و انگیزش کودکان صورت گرفته است که بیشتر آنها تأثیر این روشها را تأیید نموده‌اند، اما در زمینه تأثیر روش تدریس مونتسوری پژوهش خاصی صورت نگرفته است. این روش یکی از شیوه‌های تربیتی و آموزشی بسیار مؤثر و مورد قبولیست که می‌تواند خصوصیات مثل خودتنظیمی و خودکارآمدی، اعتماد به نفس، مهارت‌های اجتماعی، پیشرفت تحصیلی، مهارت حل مسأله و خلاقیت را در کودکان رشد و پرورش دهد. بنابراین تحقیق حاضر در نظر دارد که تأثیر تدریس به روش مونتسوری را بر خودانگاره و انگیزش دانش‌آموزان پسر پایه اول ابتدایی شهر تبریز بررسی نماید. بر این اساس فرضیه‌های زیر تدوین شده است:

۱- تدریس به روش مونتسوری بر خودانگاره دانش‌آموزان پسر پایه اول ابتدایی تأثیر دارد.

۲- تدریس به روش مونتسوری بر انگیزش دانش‌آموزان پسر پایه اول ابتدایی تأثیر دارد.

روش‌شناسی تحقیق

این پژوهش از نوع نیمه آزمایشی و طرح پیش‌آزمون- پس‌آزمون با گروه کنترل است. جامعه آماری این مطالعه را کلیه دانش‌آموزان پسر مقطع اول ابتدایی مشغول به تحصیل در شهر تبریز از ۶۶۵ مدرسه در سال تحصیلی ۱۳۹۵-۱۳۹۴ تشکیل می‌دهد. در این تحقیق نمونه‌گیری به روش تصادفی خوشه‌ای صورت گرفت. حجم نمونه شامل ۴۰ نفر دانش‌آموز پسر پایه اول ابتدایی بود که از نظر انتخاب سن، جنس، مدرسه، پایه تحصیلی و منطقه تحصیل مشترک بودند (۲۰ نفر گروه آزمایش و ۲۰ نفر گروه کنترل). نمونه‌گیری به این صورت انجام گرفت که ابتدا از بین نواحی پنجگانه آموزش و پرورش شهر تبریز، ناحیه یک به صورت تصادفی انتخاب گردید. سپس از بین دبستان‌های این ناحیه، دبستان سرآمد به صورت تصادفی انتخاب شده و از بین کلاس‌های اول این دبستان دو کلاس به تصادف انتخاب و یک کلاس به عنوان گروه آزمایش و یک کلاس به عنوان گروه کنترل انتخاب شد. در نهایت روش مونتسوری بر روی دانش‌آموزان گروه آزمایش اجرا شد و گروه کنترل در معرض آموزش رایج و سنتی قرار گرفتند.

1- Ongren & Turcan

2- Harris

3- Castellanos

4- Manner

5- Yussen

6- Yunik & Reuter

پکیج آموزشی

برنامه اجرایی مونته‌سوری بر روی گروه آزمایش در جدول شماره ۲ آورده شده است.

جدول شماره ۲: برنامه اجرایی مونته‌سوری بر روی گروه آزمایش

Table2:

Montessori Executive Program on the Experiment Group

ابزارها: اعداد و مهره‌های شمارش، اعداد سمباده‌ای و نرده‌های اعداد Tools: Counting Nodes and Numbers, Dummies and Number Fences	هدف: آموزش مفهوم اعداد و شمارش از ۰ تا ۱۰ و نماد اعداد Target: Learning the concept of numbers and counting from 0 to 10 and the numeral symbol	جلسه ۲و۱ Sessions 1& 2
ابزارها: آویز مهره‌های شمارش پایه‌دار، کارت‌های اعداد بزرگ Tools: Standing counting pendants, large numbers cards	هدف: آموزش مفهوم اعداد و شمارش از ۱۰ تا ۳۰ و نماد اعداد Target: Learning the concept of numbers and counting from 10 to 20 and the numeral symbol	جلسه ۳و۴ Sessions 3& 4
ابزارها: آویز مهره‌های شمارش پایه‌دار، کارت‌های اعداد بزرگ Tools: Standing counting pendants, large numbers cards	هدف: آموزش مفهوم اعداد و شمارش از ۳۰ تا ۵۰ و نماد اعداد Target: Learning the concept of numbers and counting from 30 to 50 and the numeral symbol	جلسه ۵و۶ Sessions 5&6
ابزارها: آویز مهره‌های شمارش پایه‌دار، کارت‌های اعداد بزرگ Tools: Standing counting pendants, large numbers cards	هدف: آموزش مفهوم اعداد و شمارش از ۵۰ تا ۷۰ و نماد اعداد Target: Learning the concept of numbers and counting from 50 to 70 and the numeral symbol	جلسه ۷و۸ Sessions 7&8
ابزارها: آویز مهره‌های شمارش پایه‌دار، کارت‌های اعداد بزرگ Tools: Standing counting pendants, large numbers cards	هدف: آموزش مفهوم اعداد و شمارش از ۷۰ تا ۹۹ و نماد اعداد Target: Learning the concept of numbers and counting from 70 to 99 and the numeral symbol	جلسه ۹و۱۰ Sessions 9& 10
ابزار: مربع چوبی ۱۰۰، مربع مهره‌های طلایی ۱۰۰ تایی مونته‌سوری Tools: square wooden (100), Square Montessori's 100 Golden Necklace	هدف: آموزش مفهوم عدد ۱۰۰ Target: Learning the concept of number 100	جلسه ۱۱و۱۲ Sessions 11&12
ابزار: اعداد و مهره‌های شمارش Tools: Numbers and Counting Nodes	هدف: آموزش اعداد زوج و فرد Target: Learning odd and even numbers	جلسه ۱۳و۱۴ Sessions 13& 14
ابزار: آویز مهره‌های شمارش پایه‌دار ده تایی Tools: Standing counting pendant	هدف: آموزش سیستم دهدهی اعداد (مضارب عدد ده) Target: Teaching the decimal system (multiples of ten)	جلسه ۱۵و۱۶ Sessions 15& 16
ابزار: میله‌های قرمز Tools: Red bars	هدف: آموزش مفاهیم بلند، بلندتر، بلندترین، کوتاه، کوتاه‌تر، کوتاه‌ترین Target: Learning the concepts of tall, taller, tallest, short, shorter, shortest	جلسه ۱۷و۱۸ Sessions 17& 18

ابزار: ست اشکال پایه، کارت اشکال Tools: Basic Form Cards, Bug Cards	هدف: آموزش اشکال هندسی پایه(دایره، مربع، مثلث)	جلسه ۲۰ و ۱۹ Sessions 19 & 20
ابزار: میله های قرمز Tools: Red bars	هدف: آموزش مفهوم طول و عرض (دراز و پهنا) Target: Learning basic geometric shapes (circle, square, triangle) Target: Learning the concept of length and width	جلسه ۲۲ و ۲۱ Sessions 21 & 22
ابزار: برج صورتی، پلکان قهوه‌ای Tools: Pink tower, brown staircase	هدف: آموزش مفهوم حجم Target: Learning the concept of volume	جلسه ۲۴ و ۲۳ Sessions 23 & 24
ابزار: تخته تقسیم مونته‌سوری Tools: Montessori division boards	هدف: آموزش مفهوم تقسیم Target: Learning the concept of division	جلسه ۲۶ و ۲۵ Sessions 25 & 26
ابزار: میله‌های جمع و تفریق Tools: Addition and subtraction bars	هدف: آموزش مفاهیم جمع و تفریق (جمع‌های ترکیبی اعداد ۱ تا ۵ و تفریق) Target: Learning the concepts of addition and subtraction (Combined sum of 1 and 5 and subtraction)	جلسه ۲۸ و ۲۷ Sessions 27 & 28
ابزار: میله‌های جمع و تفریق Tools: Addition and subtraction bars	هدف: آموزش مفاهیم جمع و تفریق (جمع‌های ترکیبی عدد ۶ و ۷ و تفریق) Target: Learning the concepts of addition and subtraction (Combined sum of 6 and 7 and subtraction)	جلسه ۳۰ و ۲۹ Session 29 & 30
ابزار: میله‌های جمع و تفریق Tools: Addition and subtraction bars	هدف: آموزش مفاهیم جمع و تفریق (جمع‌های ترکیبی عدد ۸ و ۹ و تفریق) Target: Learning the concepts of sum and subtraction (Combined sum of 8 and 9 and subtraction)	جلسه ۳۲ و ۳۱ Sessions 31 & 32
ابزار: میله‌های جمع و تفریق Tools: Addition and subtraction bars	هدف: آموزش مفاهیم جمع و تفریق (جمع‌های ترکیبی عدد ۱۰ و تفریق) Target: Learning the concepts of sum and subtraction (Combined sum of 10 subtraction)	جلسه ۳۴ و ۳۳ Session 32 & 2
ابزار: آویز مهره‌دار Tools: Vertebrate pendant	هدف: آموزش مفاهیم یکان و دهگان Target: Learning the concepts of unity and Decimal	جلسه ۳۶ و ۳۵ Session 35 & 37
ابزار: ساعت مونته‌سوری Tools: Montessori clock	هدف: آموزش مفهوم زمان Target: Learning the concept of time	جلسه ۳۸ و ۳۷ Session 37 & 38
ابزار: پلکان قهوه‌ای و ترازو Tools: Brown stairs and scales	هدف: آموزش مفاهیم بزرگ، بزرگتر، بزرگترین و کوچک، کوچکتر، کوچکترین و سبک و سنگین Target: Learning the concepts of big, bigger, biggest and Small, smaller, smallest and Lightweight and Heavy	جلسه ۴۰ و ۳۹ Session 39 & 40

ابزار جمع‌آوری داده‌ها

برای سنجش خودانگاره و انگیزش دانش‌آموزان، از فرم اصلاح شده (تصویری) پرسشنامه خودانگاره و انگیزش که توسط لیو، ونگ و پارکینس^۱ در سال (۲۰۰۵) به منظور ارزیابی خودانگاره و انگیزش برای گروه سنی دبستان و دبستان به صورت خود گزارش‌دهی طراحی شده است، استفاده شد. این پرسشنامه از ۱۹ عبارت تشکیل شده است. این عبارتها دو زیر مقیاس خودانگاره و انگیزش (۹ عبارت اول خودانگاره و ۱۰ عبارت دوم انگیزش) را می‌سنجد. پرسشنامه به روش لیکرت ۵ نمره‌ای از ۱ تا ۵ نمره و به صورت تصویری طراحی شده است که دانش‌آموزان با توجه به تصاویر پاسخ‌های خود را انتخاب می‌کنند. در این پرسشنامه هیچ سوالی به صورت معکوس محاسبه نمی‌شود. برای نمره‌گذاری پرسشنامه امتیاز عبارتهای هر زیر مقیاس با هم جمع می‌شود. پایایی محاسبه شده این ابزار به روش الفای کرونباخ ۰/۹ به دست آمده است. همچنین ضریب پایایی خودانگاره ۰/۸۳ و ضریب پایایی انگیزش ۰/۸۴ به دست آمده است (داویس و جانستون^۲، ۱۹۸۷).

شیوه تجزیه و تحلیل آماری

در این پژوهش از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی استفاده گردید. در بخش آمار توصیفی میانگین و انحراف استاندارد و در بخش آمار استنباطی به منظور حذف اثرات متغیرهای مزاحم و کنترل آماری آنها و همچنین کنترل اثرات پیش‌آزمون به عنوان یک متغیر تصادفی کمکی از تحلیل کوواریانس برای تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده شد.

یافته‌ها

میانگین و انحراف معیار نمرات پیش‌آزمون و پس‌آزمون متغیرهای خودانگاره و انگیزش در گروه آزمایش و کنترل در جدول شماره ۳ ارائه شده است.

جدول ۳: میانگین و انحراف معیار مقادیر خودانگاره و انگیزش (به تفکیک گروه و زمان آزمون)

Table 3:
Average and standard deviation of self-concept and motivation

انحراف معیار Standard deviation		میانگین Mean		گروه‌ها Groups	متغیرها Variables
پس آزمون Post-test	پیش‌آزمون pre-test	پس آزمون Post-test	پیش‌آزمون pre-test		
2.11262	3.06894	42.4000	30.4500	آزمایش Experiment	خودانگاره Self-concept
2.13985	2.51103	30.5000	29.9000	کنترل Control	
2.30046	2.81490	45.8500	37.6500	آزمایش Experiment	انگیزش Motivation
2.90372	2.60516	36.7000	36.5500	کنترل Control	

¹ - Liu & Wang & Parkin

² - Davis & Johnston

قبل از بررسی فرضیه‌های تحقیق، ابتدا مفروضه‌های تحلیل کوواریانس شامل نرمال بودن توزیع متغیر، یکسان بودن شیب خط رگرسیون و همسانی واریانس‌ها (طبق جداول شماره ۴، ۵ و ۶) بررسی شد.

جدول ۴: بررسی نحوه‌ی توزیع داده‌ها

Table 4:

Study how data is distributed

متغیرها Variables	تعداد Number	کالموگراف اسمیرنوف K-S	سطح معنی داری The significance level
خودانگاره Self-concept	40	1.142	0.147
انگیزش Motivation	40	0.767	0.599

نتایج آزمون کالموگراف اسمیرنوف نشان می‌دهد که چون سطح معنی‌داری برای هر دو متغیر بالاتر از ۰/۰۵ است داده‌ها از توزیع نرمال برخوردارند.

جدول ۵: تحلیل کوواریانس جهت بررسی شیب رگرسیون

Table 5:

Covariance analysis to study regression slope

سطح معنی‌داری The significance level	ضریب F F Coefficient	میانگین مربعات Mean of squares	درجه آزادی Degrees of freedom	مجموع مربعات sum of squares	
0.084	3.160	9.949	1	9.949	گروه* پیش‌آزمون G: pre-test خودانگاره Self-concept
0.073	3.401	10.386	1	10.386	گروه* پیش‌آزمون G: post- test انگیزش Motivation

جدول ۵ نشان می‌دهد که بین متغیرهای مستقل و همبند تعامل معنی‌داری وجود ندارد و به عبارتی شیب‌های رگرسیون همگن می‌باشند.

جدول ۶: آزمون لوین برای مقایسه واریانس خودانگاره و انگیزش در گروه کنترل و آزمایش

Table6:

Levine test for comparing variance of self-concept and motivation in control and experiment groups

سطح معنی داری The significance level	Df2	Df1	مقدار F F value	
0.056	38	1	3.878	خودانگاره (Self-concept)
0.648	38	1	0.211	انگیزش (Motivation)

با توجه به نتایج جدول ۶ پیش فرض لوین مبنی بر تساوی واریانس‌های دو گروه در جامعه تأیید می‌گردد. تأیید پیش فرض تساوی واریانس‌ها در جامعه به این معنی است که پراکندگی نمره خودانگاره و انگیزش گروه آزمایش و کنترل برابر است.

فرضیه اول: تدریس به روش مونته‌سوری بر خودانگاره دانش‌آموزان پسر پایه اول ابتدایی مؤثر است.

جدول ۷: نتایج تحلیل کوواریانس دو گروه آزمایش و کنترل در نمره خودانگاره

Table 7:

The results of covariance analysis of experiment and control groups in self-concept score

مجدور اتا Squared Eta	سطح معنی‌داری The significance level	ضریب F F Coefficient	میانگین مربعات Mean of squares	درجه آزادی Degrees of freedom	مجموع مربعات Sum of squares	
0.266	0.001	13.064	41.127	1	41.127	گروه Group
0.329	0.000	17.642	55.539	1	55.539	پیش‌آزمون Pre- test
			3.148	36	113.329	خطا Error

همان گونه که در جدول ۷ نشان داده شده است، مقدار F، جهت تفاوت بین گروه‌ها (کنترل و آزمایش) در سطح معناداری $P \leq 0/001$ معنی‌دار می‌باشد، بدین معنا که تفاوت معنی‌داری (با کنترل عامل پیش‌آزمون) بین نمرات خودانگاره گروه آزمایش و کنترل وجود دارد. یعنی آموزش برنامه مونته‌سوری باعث تقویت خودانگاره در گروه آزمایش شده است. مقدار مجدور اتا برابر با $0/266$ می‌باشد، بدین معنا که 26% از تغییرات نمرات خودانگاره ناشی از آموزش برنامه مونته‌سوری می‌باشد به عبارت دیگر یعنی 26% واریانس نمره خودانگاره مربوط به اثر مداخله است.

فرضیه دوم: تدریس به روش مونته‌سوری بر انگیزش دانش‌آموزان پسر پایه اول ابتدایی مؤثر است.

جدول ۸: نتایج تحلیل کوواریانس دو گروه آزمایش و کنترل در نمره انگیزش

Table 8:

The results of covariance analysis of experiment and control groups in the motivation score

مجدور اتا Squared Eta	سطح معنی‌داری The significance level	ضریب F F Coefficient	میانگین مربعات average of squares	درجه آزادی Degrees of freedom	مجموع مربعات Sum of squares	
0.191	0.006	8.494	25.897	1	25.897	گروه Group
0.570	0.000	47.795	145.725	1	145.725	پیش‌آزمون Pre- test
			3.049	36	109.763	خطا Error

همان‌گونه که در جدول ۸ نشان داده شده است، مقدار F ، جهت تفاوت بین گروه‌ها (کنترل و آزمایش) در سطح معناداری $0/006 \leq P$ معنی‌دار می‌باشد، بدین معنا که تفاوت معنی‌داری (با کنترل عامل پیش‌آزمون) بین نمرات انگیزش گروه آزمایش و کنترل وجود دارد. یعنی آموزش برنامه مונته‌سوری باعث افزایش انگیزش در گروه آزمایش شده است. مقدار مجذور اتا برابر با $0/191$ می‌باشد، بدین معنا که 19% از تغییرات نمرات انگیزش ناشی از آموزش برنامه مונته‌سوری می‌باشد به عبارت دیگر یعنی 19% واریانس نمره انگیزش مربوط به اثر مداخله است.

بحث و نتیجه‌گیری

از بحث‌های صورت گرفته می‌توان بیان کرد که کم یا زیاد بودن علاقه دانش‌آموزان نسبت به یادگیری و آموختن موضوع‌های مختلف درسی به تجارب آن‌ها در برخورد با این موضوع‌ها ارتباط دارد. تجارب یادگیری دانش‌آموزان در درس‌های مختلف وقتی به صورت موفقیت یا شکست‌های پی در پی باشد، سبب ایجاد تصوراتی نسبت به توانایی‌ها در رابطه با یادگیری موضوع‌های مختلف می‌شود و حتی انگیزش آن‌ها را در رابطه با موضوع‌های مشابه، تحت تأثیر قرار می‌دهد. اگر دانش‌آموزی ببیند در یادگیری مطالب قبلی موفق بوده است، برای یادگیری مطالب جدید نیز علاقمند خواهد شد و موفقیت او در یادگیری باعث می‌شود در خود احساس لیاقت و شایستگی کند. بنابراین اگر تجارب یادگیری دانش‌آموزان خصوصاً در سال‌های نخست تحصیلی موفق و مثبت باشد، در ایجاد نگرش مثبت نسبت به خود و توانایی‌های خود موثر خواهد بود. چنین دانش‌آموزانی قادر خواهند بود با تکیه بر تجارب موفقیت آمیز خود در حین تحصیل، آن‌ها را به زندگی واقعی خود تعمیم دهند و بدون تحمل سختی بر بحران‌ها، فشارها و استرس‌های شدید در زندگی غلبه کنند. این احساس لیاقت و شایستگی که در مدرسه آموخته می‌شود، آنان را قادر می‌سازد که در حل مسائل از روش‌های واقع بینانه‌ای استفاده کنند. از سوی دیگر تجارب شکست و عدم شایستگی طی سالیان تحصیل در مدرسه در دانش‌آموزان سبب ایجاد احساس حقارت و خود کم بینی و پریشانی می‌شود که این امر بر ارتباطات آن‌ها در دنیای خارج از مدرسه نیز تأثیرگذار خواهد بود. تحلیل نتایج به دست آمده با استفاده از روش آماری کوواریانس نیز نشان داد که تدریس به روش مونتسوری باعث تقویت خودانگاره در دانش‌آموزان پسر پایه اول ابتدایی می‌گردد. نتیجه به دست آمده با نتایج پژوهش‌های مظفری (۱۳۹۴)، خوشه‌چین (۱۳۹۲)، مرادی (۱۳۹۲)، حیدری و همکاران (۱۳۹۱)، حسابی (۱۳۹۰)، انگورن و ترکان (۲۰۰۹)، کلاستانوس (۲۰۰۳)، یوسن و همکاران (۱۹۸۰)، یونیک و روتر (۱۹۷۳)، که تأثیر بکارگیری روش‌های مختلف تدریس و روش مونتسوری را در تقویت خودانگاره دانش‌آموزان تأیید می‌کنند، همسو می‌باشد. انگورن و ترکان (۲۰۰۹) نیز در پژوهش خود که کودکان مراکز پیش دبستانی مونتسوری و سنتی را در کشور ترکیه مورد ارزیابی‌های پیش‌آزمون و پس‌آزمون قرار دادند. به طور مشهود به این نتیجه رسیدند که این کودکان بسیار موفق‌تر از کودکان

مدارس سنتی بوده‌اند. حیدری و همکاران (۱۳۹۱) نیز در پژوهش خود نشان دادند که مشکلات تحصیلی کودکان، تأثیر منفی بر خودانگاره آنان داشته و از بین بردن مشکلات یادگیری، تأثیر مثبتی بر خودانگاره کودکان خواهد داشت. روش مونته‌سوری نیز با فراهم آوردن شرایط مناسب برای یادگیری موفق در کودکان تأثیر مثبتی در خودانگاره آنان دارد. حسابی (۱۳۹۰) در پژوهش خود که به بررسی تأثیر آموزش به روش مونته‌سوری بر اعتماد به نفس و مهارت‌های اجتماعی کودکان پرداخته بود به این نتیجه دست یافت که بین آموزش به روش مونته‌سوری با کودکان آموزش دیده به روش عادی از نظر داشتن اعتماد به نفس و مهارت‌های اجتماعی تفاوت معناداری وجود دارد که مزایای آموزش به روش مونته‌سوری را بازگو می‌کند.

به عقیده مونته‌سوری کودکان با انجام فعالیت‌های مختلف و تکمیل و اتمام آن فعالیت‌ها نه تنها راضی و خوش‌حال می‌شوند، بلکه در ضمن انجام آن‌ها می‌آموزند که احساس شایستگی، کفایت و صلاحیت بیشتری کسب کنند. وقتی کودک احساس می‌کند سطح فعالیت‌هایش با نیازهای درونی‌اش در سازگاری و توافق است بالطبع قادر به آشکار ساختن خویشتن خویش خواهد شد (مونته‌سوری، ۱۳۹۱). بین خودانگاره از یک سو و موفقیت و رفتار از سوی دیگر رابطه تعاملی است. بنابراین اگر کسی در مدرسه موفق شود، این وضعیت موجب تقویت خودانگاره در او می‌گردد. بکارگیری روش مونته‌سوری به موفقیت بیشتر دانش‌آموزان در فرایند یادگیری کمک می‌کند و تکرار تجربه‌های موفق در دانش‌آموزان به آن‌ها احساس لیاقت و شایستگی و توانایی می‌بخشد و در نتیجه خودانگاره در آنان تقویت می‌شود. این روش با فراهم کردن محیط غنی و آماده برای دانش‌آموزان به آنان کمک می‌کند تا اعتماد به نفس، نظم، استقلال، عشق و اطمینان خاطر را در خود افزایش دهند و نگرش مثبتی نسبت به خود و توانایی‌هایشان به دست بیاورند. همچنین تحلیل نتایج نشان داد که تدریس به روش مونته‌سوری باعث افزایش انگیزش دانش‌آموزان پسر پایه اول ابتدایی می‌گردد. این نتیجه با نتایج پژوهش‌های مؤمنی مهموئی (۱۳۹۳)، خوشه‌چین (۱۳۹۲)، درتاج (۱۳۹۲)، مرادی (۱۳۹۲)، حسینی (۱۳۹۱)، اروین و همکاران (۲۰۱۰) که تأثیر به کارگیری روش‌های مختلف تدریس و نیز روش مونته‌سوری را در افزایش علاقه و انگیزش دانش‌آموزان تأیید می‌کنند همسو می‌باشد. مؤمنی مهموئی (۱۳۹۳) در پژوهش خود که تأثیر روش تدریس همیاری را بر انگیزش دانش‌آموزان بررسی کرد به این نتیجه دست یافت که نوع روش تدریس می‌تواند بر انگیزش درونی تأثیر گذار باشد. اروین و همکاران (۲۰۱۰) طی سه سال مطالعه‌ای که در مورد خودتنظیمی در کلاس‌های با روش آموزشی مونته‌سوری و غیر مونته‌سوری انجام دادند به نتایجی دست یافتند که تصدیق بر اثبات اثر بخشی کلاس درس مونته‌سوری در پرورش عادت‌های کاری مثبت و انگیزش درونی بود.

به عقیده مونته‌سوری شرایط محیط آموزشی روی ذهن دانش‌آموزان تأثیر عمیقی به جا می‌گذارد. لذا معلمان باید زمان زیادی را به آمادگی محیط و کلاس اختصاص دهند. آنان بایستی محیط را به گونه‌ای

آماده کنند که همه دانش‌آموزان جذب کلاس و درس شوند (مهدوی، ۱۳۸۴، الف). مونته‌سوری در کتاب ذهن‌گیرا می‌نویسد: «و ما دریافتیم که تعلیم و تربیت یک پروسه طبیعی است که به طور خود به خود در بشر رشد می‌یابد و نتیجه تجاربی است که کودک در محیط کسب می‌کند. کار مربی حرف و صحبت نیست، بلکه تهیه و تنظیم مجموعه‌ای از انگیزه‌ها برای انجام فعالیت‌ها در یک محیط خاص کودکان است» (مهدوی، ۱۳۸۴، الف، ص ۵۹). بنابراین بهبود شرایط یادگیری و سطح کیفیت روش‌های آموزشی می‌تواند به یادگیرندگان در کسب موفقیت بیشتر در فرایند یادگیری کمک کند و کسب موفقیت علاقه و انگیزش آن‌ها را برای یادگیری مطالب تازه افزایش می‌دهد. نتایج نیز نشان داد که روش مونته‌سوری با فراهم آوردن محیطی غنی، کامل و مساعد برای دانش‌آموزان، آن‌ها را جذب انجام فعالیت و یادگیری می‌کند.

با توجه به اینکه جامعه آماری تحقیق حاضر، دانش‌آموزان پایه اول ابتدایی شهر تبریز بودند در تعمیم یافته‌ها برای دانش‌آموزان پایه‌های تحصیلی دیگر باید احتیاط نمود و همچنین تحقیق حاضر بر روی دانش‌آموزان پسر اجرا گردیده است. لذا در تعمیم یافته‌ها برای دختران باید احتیاط نمود. یافته‌های تحقیق نشان داد که تدریس به روش مونته‌سوری بر خودانگاره و انگیزش دانش‌آموزان پسر پایه اول ابتدایی مؤثر بوده است. بنابراین پیشنهاد می‌شود: جهت افزایش انگیزش و تقویت خودانگاره در دانش‌آموزان به جای بکارگیری روش‌های سخنرانی از روش‌هایی استفاده نمایند که بیش‌تر متکی به ابزارها، امکانات و وسایل آموزشی لازم و کافی باشند و فرصت‌های لازم برای کارکردن، تجربه کردن و دست‌کاری ابزارها را برای دانش‌آموزان فراهم نمایند. معلمان مدارس برای افزایش انگیزش و تقویت خودانگاره دانش‌آموزان محور اصلی یادگیری / یاددهی را کودکان قرار دهند (کودک محور). همچنین مدارس و به خصوص مدارس ابتدایی به ابزارها و وسایل آموزشی محرک و برانگیزاننده مجهز شوند تا زمینه افزایش انگیزش یادگیری در دانش‌آموزان و اشتیاق برای یادگیری‌های جدید در آن‌ها فراهم شود. و با برگزاری دوره‌های ضمن خدمت تربیت مربی به روش مونته‌سوری توسط متخصصان و اساتید مربوطه، معلمان مهارت‌های لازم را برای بکارگیری روش مونته‌سوری در کلاس‌های درس خود به دست آورند

منابع:

Reference:

- ابوطالبی‌شکور، آزاده؛ حسن‌زاده، رمضان و بخشی‌پور، باب‌الله (۱۳۹۳). اثربخشی آموزش به روش مونته‌سوری بر مهارت‌های شنیداری، ادراک دیداری و کنترل حرکتی در کودکان پیش دبستانی، دومین کنفرانس ملی روانشناسی و علوم رفتاری، تهران: مؤسسه اطلاع رسانی ناریش.
- حسابی، مژگان (۱۳۹۰). روش مونته‌سوری و تأثیر آن بر اعتماد به نفس، استقلال و مهارت‌های اجتماعی کودکان. *مجله رشد آموزش پیش دبستانی*، ۲(۳)، ۱۳.
- حیدری، طاهره؛ امیری، شعله و مولوی، حسن (۱۳۹۱). اثربخشی آموزش به روش دیویس بر خودپنداره کودکان دارای نارسا خوانی. *مجله علوم رفتاری*. دوره ۶، شماره ۲، صص: ۱۳۹-۱۳۱
- حسینی، سیدحسین (۱۳۹۱). تأثیر یادگیری مشارکتی بر انگیزش تحصیلی و پیشرفت تحصیلی درس روانشناسی پایه سوم دبیرستان. پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد: دانشگاه خوارزمی. دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی.
- خوشه‌چین، مریم (۱۳۹۲). بررسی تأثیر نوع روش تدریس و جنسیت بر انگیزش ریاضی، خودپنداره ریاضی و عملکرد ریاضی دانش آموزان دختر و پسر پایه سوم راهنمایی مدارس هوشمند و عادی شهرستان اهواز. پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد: دانشگاه شهید چمران اهواز. دانشکده علوم ریاضی.
- درتاج، فریبرز (۱۳۹۲). مقایسه‌ی تأثیر دو روش آموزش به شیوه‌ی بازی و سنتی بر انگیزه و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان. *مجله روانشناسی مدرسه*، ۲(۴)، ۸۰-۶۲.
- دیور، مارتا و فالكونر، رنه. (۱۳۸۸). *اصول و تغییرات در تعلیم و تربیت اوایل دوران کودکی*. ترجمه سیدداوود حسینی‌نسب و همکاران (۲۰۰۸). تبریز: انتشارات شایسته.
- سیف، علی‌اکبر (۱۳۹۲). *روانشناسی پرورشی نوین (روانشناسی یادگیری و آموزش)*. تهران: نشر دوران.
- صمدی، علی (۱۳۸۷). *ماریا مونته‌سوری (نظام نوین تربیتی و آموزشی کودکان)*. تهران: نشر دانش.
- کرتیس، آودری (۱۳۸۰). *برنامه درسی برای کودکان پیش دبستانی*. ترجمه محمد اطهری (۱۹۹۸). تهران: مؤسسه فرهنگی و محراب قلم.
- مظفری، عزیزه (۱۳۹۴). بررسی تأثیر روش تدریس مشارکتی بر پیشرفت تحصیلی، مهارت‌های اجتماعی و خودپنداره درس عربی دانش آموزان دختر مدارس متوسطه شهر قم. پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد: دانشگاه هرمزگان. دانشکده علوم انسانی.
- مونته‌سوری، ماریا (۱۳۹۱). *کودک در خانواده (اصول اساسی روش جهانی و مشهور مونته‌سوری)*. ترجمه و نگارش سعید بهشتی (۱۹۷۰). تهران: نشرین الملل.
- مؤمنی‌مهموئی، حسین (۱۳۹۳). تأثیر روش تدریس همیاری بر انگیزش و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پسر در درس مطالعات اجتماعی پایه سوم ابتدایی. اولین کنفرانس سراسری توسعه پایدار در علوم تربیتی و روانشناسی، مطالعات اجتماعی و فرهنگی.

مرادی، سیما (۱۳۹۲). بررسی تأثیر آموزش به روش یادگیری درحد تسلط بر پیشرفت تحصیلی، خودپنداره تحصیلی و انگیزش پیشرفت دانش‌آموزان دختر دوره راهنمایی در آموزش و پرورش ناحیه دوشهر بندرعباس. پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد: دانشگاه هرمزگان. دانشگاه ادبیات و علوم انسانی. مهدوی، صدیقه (۱۳۸۴، الف). آموزش برای دنیای جدید(برگرفته از نظریات ماریامونته‌سوری). تهران: نشر متن گستران آریا.

- مهدوی، صدیقه. (۱۳۸۴، ب). علم و عمل در کلاس مونته‌سوری. تهران: نشر متن گستران آریا.
- هاشمی، سید مهدی. (۱۳۷۴). خودنگاره و پیشرفت تحصیلی. ماهنامه‌ی پیوند، ۴ (۱۸۸)، صص: ۴۷-۴۴
- Abutalebi Shakour, A., Hasanzade, R., & Bakhshipoor, B. (2014). Effectiveness of Montessori method on hearing skills, visual perception and motor control in preschool children. *Second National Conference on Psychology and Behavioral Sciences*, Tehran: Narkish News Agency [In Persian].
- Bhatia, P., Davis, A., & Shamas-Brandt, E. (2015). Educational Gymnastics: The Effectiveness of Montessori Practical Life Activities in Developing Fine Motor Skills in Kindergartners. *Journal of Early Education and Development*, 26(4), 594-607.
- Castallanos, A. G. (2003). *A comparison of traditional Montessori education in relation to children's self-esteem, self- efficacy and prosocial behavior*. Unpublished doctoral disstation Carlos Albizu University.
- Curtis, A. (2001). *Curriculum for preschool children*. Translation by Mohammad Athari (1998), Tehran: Cultural Institute and the altar of pen [In Persian].
- Davis, T. M., & Johnston, J. M. (1987). On the stability and internal consistency of the self – concept and motivation inventory. *Preschool/ Kindergarten form Psychological Reports*, 1(61), 871 – 874.
- Dortaj, F. (2013). Comparison of the Effect of Two Methods of Game and Traditional Learning on Students' Motivation and Academic Achievement. *Journal of Psychology School*, The second period, Number 4, pp: 62-80 [In Persian].
- Diver, M., & Falconer, R. (2009). *Principles and changes in early childhood education*. Translation by Seyyed Davood Hosseini Nasab & Associates (2008), Tabriz: Shayesteh Publications [In Persian].
- Ervin, B., Vash, P., & Mecca, M. E. (2010). Montessori and non – Montessori classrooms. *Montessori life: A publication of the American Montessori society*, 22(2), 22-31.
- Harris, M. (2008). The effects of music instruction on learning in the Montessori classroom. *Montessori life: A publication of the American Montessori society*, 20(3), 24-31.
- Hashemi, S. M. (1995). Self-concept and academic achievement. *Monthly Peyvand*, 188(4), 44-47 [In Persian].
- essabi, M. (2011). The Montessori method and its impact on self-esteem, independence and social skills of children. *Magazine Growth Preschool Education*, The second period, 3, 13 [In Persian].

- Heidari, T., amiri, SH., & Molavi, H. (2012). The Effectiveness of Davis Method on Self-Concept in Children with Dyslexia. *Journal of Behavioral Sciences*, The Sixth period, 2, 131-139
- Hosseini, H. (2012). *The Effect of Participatory Learning on educational motivation and Academic Achievement of Psychology lesson in Third Level High School*. MSc Thesis, Kharazmi University, College of Psychology and Educational Sciences [In Persian].
- Kayili, G., & Ari, R. (2011). Examinaton of the Effects of the Montessori Method on Preschool Childrens Readiness to Primary Education. *Education sciences: Theory and Practice*, 11(4), 2104-2109.
- Khushechin, M. (2013). *Effect of teaching method and gender on mathematical motivation, mathematical self-concept and math performance of male and female students in the third level guid of intelligent and normal schools in Ahvaz*. MSc Thesis, Shahid Chamran of Ahwaz University, College of Mathematical Sciences [In Persian].
- Lillard, A. S. (2012). Preschool Children s development in Classic Montessori, supplemented Montessori and conventional programs. *Journal of school psychology*, 50(3), 379 – 40.
- Mahdavi, S. (2005). *Training for the New World (Taken from the comments of Maria Montessori)*. Tehran: Publication of the Matn Gostarane Arya [In Persian].
- Mahdavi, S. (2005). *Science and practice in the Montessori class*. Tehran: Publication of Matn Gostarane Arya [In Persian].
- Manner, j.c. (2000). *A comparision of academic achievement of Montessori and non- Montessori students in a public school setting*. Unpublished doctoral disstation Florida international university.
- Montessori, M. (2012). *Baby in the family (Principles of the Global and Famous Montessori Method)*. Translation and writing of Saeed Beheshti (1970), Tehran: International Publishing.
- Mahmouei, H. (2014). The Effect of Collaborative teaching method on the Motivation and Academic Achievement of Male Students in Social Studies Lesson, Third Level Elementary School. *The first national sustainable development conference in education and psychology, social and cultural studies* [In Persian].
- oradi, S. (2013). *Study of the Effect of Learning by Learning to the level of mastering on oradi, Academic achievement, Academic self-concept and motivation for progress of Secondary School Students in the education of the area of two cities of Bandar Abbas*. Master's Thesis, University of Hormozgan, Faculty of Literature and Humanities [In Persian].
- Mozafari, A. (2015). *Investigating the Effect of Participatory Teaching Method on Academic Achievement, Social Skills and Self-Concept of Arabic Language in High School Girl Students in Qom City*. Master's Thesis, University of Hormozgan, College of Humanities

- Ongren, S., & Turcan, A. lh. (2009). *The effectiveness of Montessori education method in the acquisition of concept of geometrical shapes, procedia- social and behavioral sciences* pages 1163- 1166.
- Samadi, A. (2008). *Maria Montessori (New Educational and Educational System for Children)*. Tehran: Publishing Danguue [In Persian].
- Seif, A. A. (2013). *New psychoanalysis (Psychology of learning and teaching)*. Tehran: Publishing Doran [In Persian].
- Sharma, S. R. (2004). *The concept of preschool education*. New Delhi, publisher: mahmaya pub
- Yussen, s. R., Mathews, S., & knight, J. (1980). Performance of Montessori and traditional schooled nursery children on social cognitive task and memory problem. *Contemporary educational psychology*, 124- 137.
- Yunik, G., & Reuter, J. (1973). Social interaction in nursery school. *Developmental psychology*, 9(3), 319-325.